

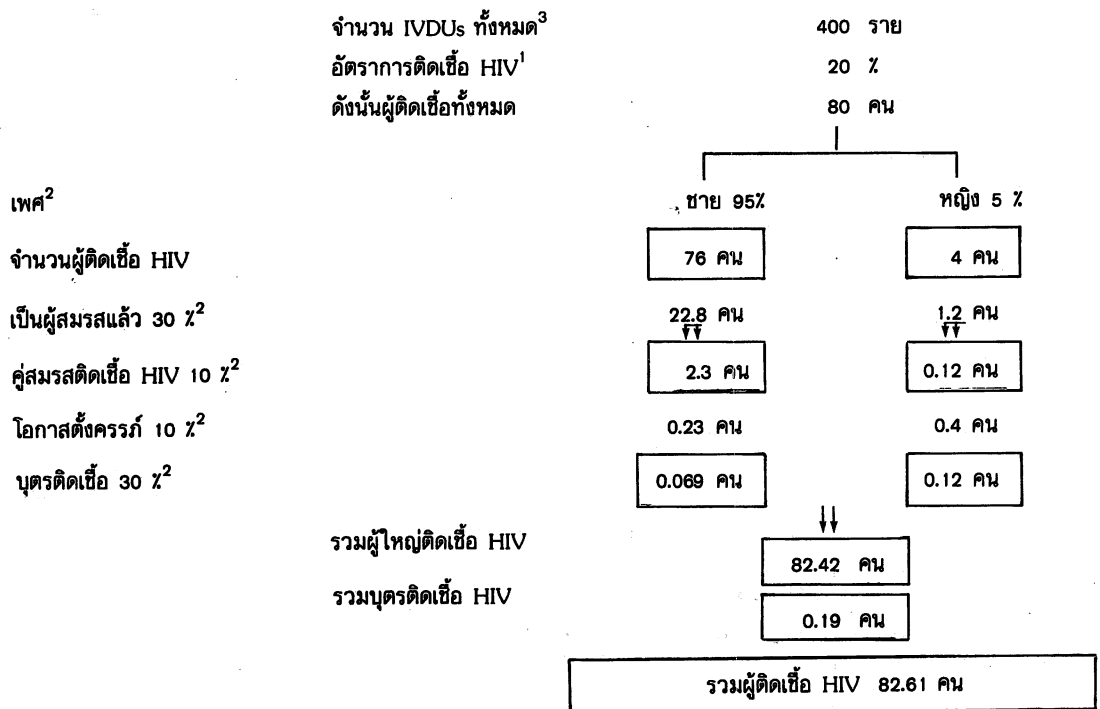
การคาดคะเนผู้ติดเชื้อ HIV และ ผู้ป่วย AIDS ในจังหวัดนครปฐม พ.ศ. 2533

ปัญหาการติดเชื้อไวรัสโรคเอดส์กำลังเป็นปัญหาทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทย ในปัจจุบันและอนาคต นับตั้งแต่เริ่มมีการรายงานผู้ป่วยโรคเอดส์ ในปี พ.ศ. 2527 การแพร่กระจายของโรคเอดส์ ก็ทวีความรุนแรงขึ้นตามลำดับ ถึงแม้ว่ากระทรวงสาธารณสุข จะได้นำมาตรการการป้องกันและควบคุมโรคอย่าง เข้มขัน แต่ก็ไม่สามารถหยุดยั้งการแพร่กระจายของโรคได้ เพราะ ในขณะนี้โรคได้แพร่กระจายไปครบวงจรแล้ว กล่าวคือ ได้ระบาดถึงสถาบันครอบครัว ถึงตัวแม่บ้านและลูกน้อย ผู้บริสุทธิ์ ในจังหวัดนครปฐมในปี พ.ศ. 2533 สถานการณ์ ของโรคก็ได้แพร่กระจายครบวงจรแล้วเช่นกัน¹ อย่างไรก็ตาม มาตรการการป้องกันและควบคุมโรคก็จะต้องดำเนินการ ต่อไปอย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อชะลอ การแพร่กระจายโรค トラบเท่าที่ยังไม่มีวัคซีนที่มีประสิทธิภาพ ในการป้องกันโรคและยารักษาโรคที่รักษาได้ผลดี โรง- พยาบาลเป็นองค์กรหนึ่งที่จะต้องมีการเตรียมการอย่างดี ในการรองรับปัญหาทางการแพทย์ที่จะเกิดขึ้นจากโรคเอดส์ ในอนาคตอันใกล้ ดังนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับการ เตรียมข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อการวางแผนจัดการที่ดี

ต่อไป จากข้อมูลที่ได้จากการเฝ้าระวังเฉพาะพื้นที่การ ติดเชื้อไวรัสโรคเอดส์ในจังหวัดนครปฐมในกลุ่มเสี่ยงต่าง ๆ โดยวิธีตรวจเลือดหา HIV antibody เมื่อเดือนมิถุนายน 2533 ทำให้เราได้ตัวเลขอัตราการติดเชื้อไวรัสโรคเอดส์ ในกลุ่มเสี่ยงต่าง ๆ¹ ซึ่งจากตัวเลขต่าง ๆ เหล่านี้ เราจะ สามารถนำมาใช้ในการคาดคะเนจำนวนผู้ติดเชื้อไวรัส โรคเอดส์จากกลุ่มเสี่ยงต่าง ๆ ได้² ดังแสดงในแผนภูมิ ที่ 1, 2 และ 3

จากปัจจัยนำเข้าและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษา ได้ถูกนำมาใช้ในการคำนวณและคาดคะเนดังแสดงใน แผนภูมิที่ 1 เริ่มต้นจากผู้ติดเชื้อ HIV ในกลุ่ม IDUs ที่เป็นเพศชาย 76 ราย ทำให้คู่สมรสติดเชื้อได้ 2.3 ราย และมีผลให้มีบุตรติดเชื้อซึ่งคลอดจากแม่ที่ติดเชื้อ 0.069 ราย ในขณะที่ผู้ติดเชื้อ HIV ในกลุ่ม IDUs ที่เป็นเพศหญิง 4 ราย ทำให้คู่สมรสติดเชื้อ 0.12 ราย และให้กำเนิดบุตร ติดเชื้อ 0.12 ราย รวมผู้ใหญ่ติดเชื้อทั้งสิ้น 82.42 ราย เด็ก ติดเชื้อทั้งสิ้น 0.19 ราย เมื่อรวมผู้ติดเชื้อ HIV อันเนื่อง มาจากกลุ่ม IDUs จะมีจำนวนทั้งสิ้น 82.61 ราย

แผนภูมิที่ 1 การคาดคะเนผู้ติดเชื้อ HIV เนื่องมาจากผู้ติดเชื้อ HIV ในกลุ่มผู้ติดยาเสพติดชนิดฉีดเข้าเส้น (intravenous drug users, IDUs) ในจังหวัดนครปฐม พ.ศ. 2533



หมายเหตุ: = จำนวนผู้ติดเชื้อ HIV

แผนภูมิที่ 2 การคาดคะเนจำนวนผู้ติดเชื้อ HIV ในชายที่ขอรับบริการเนื่องจากขอรับบริการเปิดเพศ และแอบแฝงในจังหวัดนครปฐม พ.ศ. 2533

	เปิดเผย 579 คน	แอบแฝง 572 คน
จำนวนขอรับบริการ ⁴	22 %	1 %
อัตราการติดเชื้อ HIV ¹	127 คน	5.72 คน
จำนวนขอรับบริการติดเชื้อ HIV		
บริการแยก 4 คน/คืน ทำงาน 250 วัน/ปี ²	579,000 คน	572,000 คน
รวมจำนวนแขกที่มาใช้บริการ (ขอรับบริการคนเดิม)		
เฉลี่ยชาย 1 คน เทียบ 12 ครั้ง/ปี (1 ครั้ง/เดือน) ²	48,250 คน	47,666.67 คน
ดังนั้นมีคนมาเที่ยวจริง	10,615 คน	476.7 คน
ชายสัมผัสเชื้อ		
ใช้ถุงยางอนามัย 10 % ²	9,553.5 คน	429 คน
มีชายเสี่ยง		
โอกาสติดเชื้อ HIV 1 % ²	96 คน	4.3 คน
มีชายติดเชื้อ HIV		

หมายเหตุ: = จำนวนผู้ติดเชื้อ HIV

แผนภูมิที่ 3 แสดงการคาดคะเนจำนวนผู้ติดเชื้อ HIV ในกลุ่มแม่และบุตร เนื่องมาจากชายเที่ยวหญิงบริการ ในจังหวัดนครปฐม พ.ศ. 2533

ชายติดเชื้อ HIV จากการเที่ยวหญิงบริการ	เปิดเผย 96 คน	แอบแฝง 4.1 คน
มีภรรยาแล้ว 40 % ²		
ดังนั้นภรรยาสัมผัสเชื้อ	38 คน	1.64 คน
ความถี่การร่วมเพศ 6 ครั้ง/เดือน ²		
มีการร่วมเพศเกิดขึ้น ครั้ง/ปี	2,520 คน	118.1 คน
ถ้าอัตราการติดเชื้อ HIV เป็น 0.5% ต่อการร่วมเพศ ²		
ดังนั้นภรรยาติดเชื้อ	18 คน	0.82 คน
โอกาสตั้งครรภ์ 10 % ²		
หญิงตั้งครรภ์	2 คน	0.082 คน
อัตราการติดเชื้อจากแม่ไปลูก 30 % ²		
มีเด็กติดเชื้อ	0.6 คน	0.025 คน

หมายเหตุ = จำนวนผู้ติดเชื้อ HIV

จากปัจจัยนำเข้าของจำนวนหญิงบริการที่ติดเชื้อ HIV และเงื่อนไขต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาได้ถูกนำมาใช้ในการคำนวณคาดคะเนจำนวนชายเที่ยวหญิงบริการติดเชื้อ HIV พบว่าจำนวนหญิงบริการเปิดเผยที่ติดเชื้อ HIV 127 คน ทำให้ชายเที่ยวหญิงบริการติดเชื้อ HIV 96 คน ภรรยา

ติดเชื้อ 18 คน และบุตรที่เกิดติดเชื้อ 0.6 คน ในขณะที่หญิงบริการแอบแฝงที่ติดเชื้อ HIV 5.72 คน ทำให้ชายเที่ยวหญิงบริการติดเชื้อ HIV 4.3 คน ทำให้ภรรยาติดเชื้อ 0.82 คน และบุตรที่เกิดติดเชื้อ 0.025 คน รวมผู้ติดเชื้อทั้งหมด 252.5 คน ดังสรุปรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการคาดคะเนจำนวนผู้ติดเชื้อ HIV จากหญิงโสเภณีชนิดเปิดเผยและแอบแฝง ในจังหวัดนครปฐม ปี พ.ศ. 2533

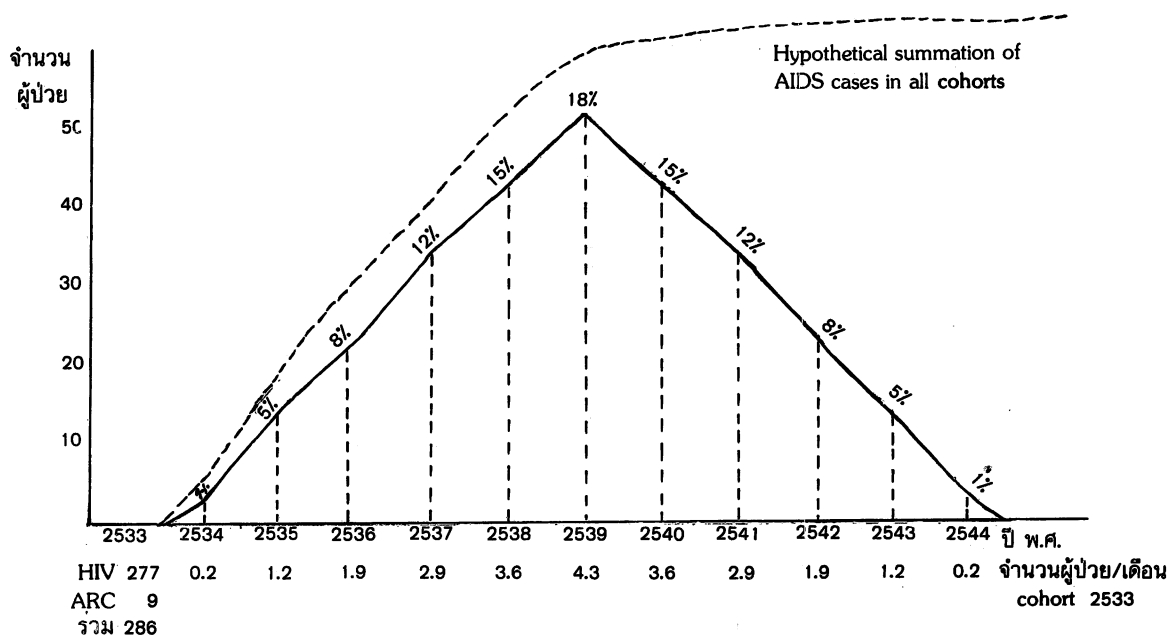
หญิงโสเภณี (อัตราการติดเชื้อ HIV)	ผู้ใหญ่ (คน)			รวม(คน) ทารก(คน)	
	หญิงโสเภณี	ชายเที่ยวหญิงบริการ	หญิงแม่บ้าน		
ชนิดเปิดเผย (22 %)	127	96	18	241	0.6
ชนิดแอบแฝง (1 %)	5.7	4.3	0.82	10.82	0.025
รวม	132.7	100.3	18.82	251.82	0.625

จากแผนภูมิที่ 1, 2, 3 และตารางที่ 1 ทำให้สามารถสรุปรวมการคาดคะเนผู้ติดเชื้อ HIV โดยจำแนกตามวิธีการแพร่กระจายเชื้อ HIV ดังต่อไปนี้

1. ผู้ติดยาเสพติดชนิดฉีดเข้าเส้น 80 คน
2. รักต่างเพศ (เพศสัมพันธ์) 254.24 คน
3. ติดเชื้อจากการดำที่ติดเชื้อตั้งครบก 0.82 คน

ดังนั้นในปี 2533 ในจังหวัดนครปฐมจะมีผู้ติดเชื้อ HIV รวมทุกวิธีการแพร่กระจายเชื้อเท่ากับ 335.06 คน ซึ่งเป็นการคาดคะเนขั้นต่ำ แท้ที่จริงแล้วผู้ติดเชื้อ HIV ควรมากกว่านี้ เพราะนอกจากกลุ่ม IDUs หญิงโสเภณี และชายเที่ยวโสเภณีแล้ว ยังมีกลุ่มเสี่ยงอื่นๆ ที่ไม่นำมาพิจารณา เช่น กลุ่มผู้ต้องหาจำคุก กลุ่มผู้บริจาคโลหิต เป็นต้น ในการคาดคะเนครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เห็นความสำคัญของการติดเชื้อ HIV ในกลุ่มเสี่ยงต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการแพร่กระจายเชื้อที่กว้างขวาง ทำให้การป้องกันและควบคุมโรคเป็นไปด้วยความลำบากถ้าไม่ได้ดำเนินการอย่างจริงจัง ปัญหาที่ผู้บริหารโรงพยาบาลศูนย์ทั่วประเทศสนใจในขณะนี้ก็คือ จำนวนผู้ป่วยเอดส์ที่โรงพยาบาลจะต้องดูแลในอนาคตมีจำนวนมากน้อยแค่ไหน เพราะเป็นนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขที่กำหนดให้โรงพยาบาลศูนย์ทุกแห่งต้องสามารถดูแลผู้ป่วยเอดส์ได้เอง ข้อมูลที่สามารถบ่งชี้ขนาดปัญหา

ของผู้ป่วยเอดส์ในอนาคต จึงเป็นสิ่งจำเป็นมากเพราะสามารถใช้ในการวางแผนจัดการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป ถ้าลองคาดการณ์โดยใช้ข้อมูลการค้นหาผู้ติดเชื้อ HIV ในกลุ่มเสี่ยงโดยวิธีตรวจเลือดหา HIV antibody ในปี พ.ศ. 2533 โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครปฐม ถึงเดือนมิถุนายน 2533 ก็จะพบว่า มีผู้ติดเชื้อ HIV โดยไม่มีอาการ 277 คน และผู้ติดเชื้อ HIV ที่มีอาการสัมพันธ์กับโรคเอดส์ (ARC) 9 คน โดยใช้สมมติฐานที่ว่าประชากรผู้ติดเชื้อ HIV กลุ่มนี้มีลักษณะการกระจายของ incubation period ของการเกิดโรคเป็น bell shape มี peak average 6 ปี range 1-11 ปี⁵ อย่างน้อยที่สุดในปี พ.ศ. 2539 หรืออีก 6 ปีข้างหน้า จะมีผู้ป่วยโรคเอดส์เกิดขึ้น 51.5 คน หรือเฉลี่ยเดือนละ 4.3 คน แต่ความเป็นจริงควรจะมียุ่วยมากกว่านั้น เนื่องจากเราคาดคะเนจากประชากรกลุ่มเดียว (cohort) คือผู้ติดเชื้อ HIV 286 คนในปี พ.ศ. 2533 จริงๆ แล้วในแต่ละปีจะมีผู้ติดเชื้อรายใหม่เกิดขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นยอดรวมผู้ติดเชื้อ HIV ในแต่ละปีจึงควรเป็นยอดสะสม และทำให้เกิดเป็นผู้ป่วยสะสมเหมือนดังเส้นประที่แสดงในรูปที่ 1 อย่างไรก็ตามการคาดคะเนจำนวนผู้ป่วยในบทความนี้เราไม่ได้คำนึงถึงสาเหตุอื่นๆ ที่อาจทำให้ผู้ติดเชื้อ HIV ตายก่อนที่จะเป็นโรคเอดส์ ซึ่งก็ประมาณว่าคงจะมีไม่มากนัก



รูปที่ 1 การคาดคะเนจำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์ในจังหวัดนครปฐม พ.ศ. 2533

จากการคาดคะเนจำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์ดังที่กล่าวมานั้น จะเห็นว่าโรงพยาบาลนครปฐมซึ่งเป็นแม่ข่ายกลุ่ม พบส. 7/2 จะต้องรับผิดชอบผู้ป่วยโรคเอดส์อย่างน้อย 0.2 คน ต่อเดือนในปี พ.ศ. 2534 และเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เป็นอย่างน้อย 4.3 คน ต่อเดือนในปี พ.ศ. 2539 ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงลูกชาย พบส. 7/2 นอกจังหวัดนครปฐมอีกด้วย

โดยสรุปแล้วปัญหาผู้ป่วยโรคเอดส์ไม่ได้อยู่ไกลจากโรงพยาบาลนครปฐมเลยและโรงพยาบาลไม่มีทางเสี่ยงหรือปฏิเสธความรับผิดชอบการดูแลผู้ป่วยได้ ดังนั้นจึงเป็น

ภาวะริบดวงที่เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลนครปฐมทุกระดับจะต้องเตรียมพร้อมทุกด้านในการเผชิญปัญหาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมพร้อมในด้านวิชาการ

ปัญหาโรคเอดส์มิใช่ความรับผิดชอบของคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกๆ คน ความร่วมมือกันของเจ้าหน้าที่ทุกๆ คนในโรงพยาบาลนครปฐมคงจะต้องเป็นสิ่งที่ขาดเสียไม่ได้ มิฉะนั้นแล้วเราคงจะทำงานอยู่กับปัญหาโรคเอดส์ไม่ได้อย่างแน่นอน

สุรัชย์ กอประเสริฐศรี พ.บ.,
ว.ว.เวชศาสตร์ป้องกัน (ระบาดวิทยา)

เอกสารอ้างอิง

1. สุรัชย์ กอประเสริฐศรี, พรทิพย์ วีระจิตต์, ทศนีย์ ทิพย์ไสยาสน์. การศึกษาสถานการณ์การติดเชื้อ ไวรัสโรคเอดส์และแนวโน้มนโยบายการติดเชื้อในจังหวัดนครปฐม พ.ศ. 2533. วารสารแพทยเขต 7 2533 ; 2 : 51-56.
2. ประยูร กุณาศล, อำนวย ไตรสุภา, สุพัตร วานิชเสนี, คำนวน อึ้งชูศักดิ์. AIDS : Trends and forecasting. ใน : สมศักดิ์ วัฒนศรี, สุพัตรา ศรีวิณชากร, ปฐม สวรรค์ปัญญาเลิศ, และคณะ. รวมบทบรรยาย การสัมมนาระบาดวิทยาแห่งชาติ ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2532, 65-67.
3. กลุ่มงานจิตเวช โรงพยาบาลศูนย์นครปฐม. รายงานการบำบัด

- รักษาผู้ป่วยติดยาและสารเสพติดให้โทษ ปี พ.ศ. 2533. (เอกสารติดต่อส่วนตัว)
4. ฝ่ายเอดส์และกามโรค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครปฐม. รายงานการให้บริการตรวจโรคหญิงอาชีพพิเศษ ปี พ.ศ. 2533. (เอกสารติดต่อส่วนตัว)
5. ประยูร กุณาศล, อำนวย ไตรสุภา, สุพัตร วานิชเสนี, คำนวน อึ้งชูศักดิ์. AIDS : Trends and forecasting. ใน : สมศักดิ์ วัฒนศรี, สุพัตรา ศรีวิณชากร, ปฐม สวรรค์ปัญญาเลิศ, และคณะ. รวมบทบรรยาย การสัมมนาระบาดวิทยาแห่งชาติ ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2532, 63-65.